

S odbornou podporou mezinárodního kolegia vysokoškolských pedagogů vydává Ing. Jan Chromý, Ph.D., Praha.

20. ročník

4/2023

Media4u Magazine

ISSN 1214-9187 Čtvrtletní časopis pro podporu vzdělávání

The Quarterly Journal for Education * Квартальный журнал для образования

Časopis je archivován Národní knihovnou České republiky, od června 2015 je časopis indexován v databázi ERIH Plus. Časopis je na seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik, který vydává Rada pro výzkum, vývoj a inovace ČR.

NA ÚVOD

INTRODUCTORY NOTE

Vážené dámy, vážení pánové,

Ve skromných podmínkách proběhla mezinárodní vědecká konference Média a vzdělávání – Media and Education 2023, kterou spolupořádal náš časopis s kolegy z Katedry didaktiky ekonomických předmětů, Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze, Katedrou UNESCO Filosofie lidské komunikace, Charkovské národní technické zemědělské univerzity jm. Petra Vasylenka, a univerzitou Grigol Robakidze University, Tbilisi. Sborník si můžete přečíst, vytisknout či stáhnout v příslušné části webu časopisu.

Těší nás trvalá spolupráce s autory, kteří u nás publikují i přes zjevnou nepřízeň odpovědných orgánů v oblasti vysokoškolské výuky, např. RVVI ČR. Nepřízeň je zarážející, protože podobné časopisy poskytují zdarma prostředí nejen k publikační činnosti, ale také k diskusi odborníků, případně získávání praktických a důležitých dovedností studentů pro publikační činnost. Zrovna tak poskytují zajímavé podklady pro výuku a vzdělávání.

Bohužel nová verze 4 Google Analytics působí problémy při prohlížení časopisu. V dohledné době provedeme opatření vedoucí k nápravě. Po zvážení nejspíš ukončíme využívání a účet u GA a ze všech částí webových stránek odstraníme v hlavičce příslušné Javaskripty. Tím bude problém trvale vyřešen.

Jménem vědecké rady časopisu Media4u Magazine přeji všem našim čtenářů, autorům, recenzentům a dalším spolupracovníkům krásné vánoční svátky a hodně zdraví a pohody v novém roce.

Těšíme se na další setkávání s nimi

Ing. Jan Chromý, Ph.D.
Šéfredaktor

ExtraSYSTEM
www.extrasystem.com

PF 2024

Veselé Vánoce a šťastný nový rok
Merry Christmas & Happy New Year
С Рождеством и Новым годом
Frohe Weihnachten und ein gutes neues Jahr

Obsah

Zita Jenisová - Ladislav Simon - Markéta Dobečková 2

Implementácia slovných mrakov do edukácie

Implementation of word clouds in education

Alena Králová..... 11

Jak jsou učitelé na středních školách připraveni rozvíjet své kompetence v ekonomickém vzdělání v souladu s inovativními trendy ve společnosti?

How are the secondary school teachers prepared to develop their competences in economic education in compliance with innovative trends in society?

Lenka Holečková..... 16

Sebehodnocení a sebereflexe studentů po prezentacích v anglickém jazyce a možnosti dalšího rozvoje

Self-evaluation and Self-reflection of Students after their Presentations in English Language and Possible Ways of Their Future Improvement

Dita Culková - Tereza Karlecová 21

Krise hodnocení ve školní tělesné výchově

Crisis in evaluation of physical education

Zita Jenisová - Ladislav Simon - Markéta Dobečková

Katedra chémie, Fakulta prírodných vied a informatiky Univerzita Konštatína Filozofa,

Katedra chémie, Fakulta prírodných vied a informatiky Univerzita Konštatína Filozofa,

Katedra učiteľství a didaktiky chemie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova

Department of Chemistry, Constantine the Philosopher University in Nitra

Department of Chemistry, Constantine the Philosopher University in Nitra

Department of Chemistry Education, Faculty of Science Charles University

Abstrakt: V príspevku sa venujeme implementácii modernej aktivizujúcej metóde „slovné mraky“ do vyučovacieho procesu chémie. Predstavujeme vybrané webové generátory na tvorbu slovných mrakov. Ďalej sme sa zamerali na spracovanie ukážok návrhov aktivít pre žiakov, ktoré vhodným spôsobom prezentujú možnosti aplikácie tejto inovatívnej vyučovacej metódy do edukácie.

Abstract: *In this article, we focus on the implementation of the modern activating method "word clouds" in the teaching process of chemistry. We present selected web generators for creating word clouds. Furthermore, we focus on the processing of examples of activity proposals for pupils, which present the possibilities of applying this innovative teaching method in education in a suitable way.*

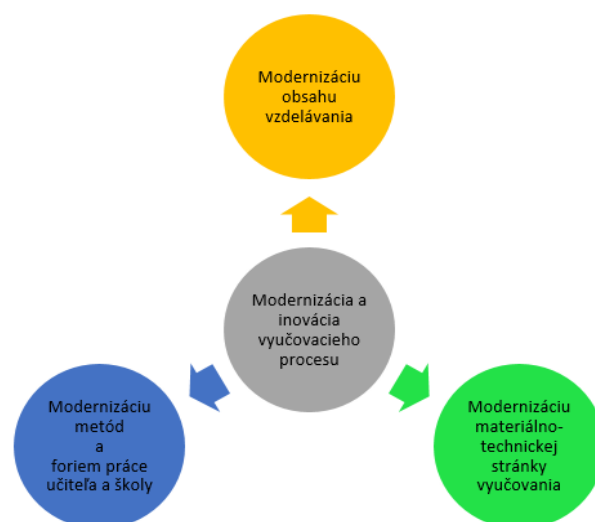
Klíčová slova: slovné mraky, generátory slovných mrakov, aktivity, chémia

Key words: word clouds, word clouds generators, activities, chemistry

Úvod

Vplyv moderných informačných a komunikačných technológií je na život jednotlivca i celej našej spoločnosť obrovský. Progresívne digitálne technológie našli svoje uplatnenie už vo všetkých oblastiach každodenného nášho života. Ich vplyv sa prejavil hlavne posledných pár rokoch veľmi intenzívne aj v oblasti edukácie na všetkých stupňoch vzdelávania. Vzhľadom na fakt, že žijeme v dobe, v ktorej je nevyhnutné vzdelávanie a flexibilita, je nutné využiť informačné a komunikačné technológie tak, aby sa premenili na strategický nástroj. Progresívne informačno-komunikačné technológie sú v súčasnosti najčastejšie spájané s pojmom inovácia. Slovo inovácia môžeme chápať ako niečo nové, vylepšené, zdokonalené, moderné, efektívne, podnetné. Vo vzdelávaní nám to charakterizuje zavádzanie do vyučovacieho procesu, niečoho, čo nám zvýši jeho efektívnosť a atraktivnosť pre žiakov [1]. Moderná odborová didaktika sa v súčasnosti zameriava na aktivizáciu žiakov prostredníctvom moderných

vyučovacích stratégií, postupov a metód na zvyšovanie rozvoja kritického myslenia, kreativity a tvorivosti [2]. Komplexný pohľad na inováciu môžeme vnímať z rôznych atribútov. Petlák [3] ju chápe nasledovne viz obr. 1:

Obr. 1: Pohľad na inováciu podľa Petláka [3]

Vzdelávacie inštitúcie sú pod tlakom spoločnosti nútené meniť edukačné prostredie tak, aby vyhovelí požiadavkám súčasnej doby pripravovať jedinca, ktorý je konkurencie schopný na pracovnom trhu 21. storočia. Tradičné a zaužívané metódy vzdelávania, ktoré sa dlhé roky bežne využívali sa menia z dôvodu toho, aby bol žiak schopný adaptovať sa na rýchlo meniace potreby spoločnosti [4]. Je preto potrebné meniť pohľad aj na učiteľa, ktorý by nemal byť len sprostredkovateľom poznatkov, ale mal by byť facilitátorom, podporovateľom, pomocníkom, partnerom žiakov a spoluvytvorcom vzdelávacieho prostredia [5]. Na základe uvedeného je potrebné, aby učitelia poznali a ovládali dostatočné množstvo nových a inovačných metód, s ktorými dokážu stimulovať rozvoj tvorivého a kritického myslenia žiakov.

Tu sa nám otvárajú možnosti hľadať nové cesty vzdelávanie mladej generácie a spájania moderných vyučovacích metód na rozvoj kritického myslenia a tvorivosti s modernými vyučovacími prostriedkami. Jednou z uvedených možností je implementácia metódy slovných mrakov za pomoci vybraných on-line webových aplikácií do vyučovacieho procesu chémie.

1 Slovné mraky

Špeciálne miesto v oblasti typografických vizualizácií zaujímajú tzv. slovné mraky (*word clouds* alebo *tag clouds*). Sú vizuálnym zobrazením slov pre akýkoľvek písaný materiál, sú ľahko pochopiteľné, rýchlo osvojiteľné, podporujú aktívne učenie a sú vhodné pre všetky vekové kategórie a vyučovacie predmety, a to bez ohľadu na vek [6]. Aplikácie generujúce slovné mraky boli pôvodne navrhnuté tak, aby pridávali vizuálnu atraktivitu plagátom, webovým stránkam, prezentáciám apod. [7].

Pôvod slovných mrakov v zmysle ich vzhľadu – kombinácia množstva rôznych typov veľkostí písma v jedinom pohľade – siaha najmenej 100 rokov späť do doby Sovietskeho Konštruktivismu (ten je datovaný medzi roky **1915-1934**). Okrem povrchového štýlu má však slovný mrak obvykle zvláštny účel: prezentovať vizuálny prehľad kolekcie textu. Podľa tohto kritéria môže byť prvým príkladom slovného mraku výsledok experimentu sociálneho

psychológa Stanley Milgrama v roku 1976. Ten požiadal ľudí, aby pomenovali pamiatky v Paríži, a potom vytvoril kolektívnu „mentálnu mapu“ mesta a pomocou veľkosti písma, označil, ako často bolo každé miesto spomenuté [8].

V roku 1990 vyšiel článok S. Irujo venovaný výučbe založenej na obsahu, v ktorom je rozobraná lekcia o mrakoch pre žiakov základnej školy (ESL študenti). V tejto lekcii spomína úlohu založenú na cinquainoch - päťriadkových básňach - o oblakoch. Tieto básne majú dopredu danú štruktúru - prvý riadok je jedno slovo viazané k téme, druhý riadok tvorí dve prídavné mená popisujúce tému, tretí riadok tvorí tri slovesá charakterizujúce tému, štvrtý riadok obsahuje dve adjektíva a piaty riadok tvorí jedno slovo [9]. Výsledky tejto aktivity vypadali ako slovný mrak – kľúčové slová usporiadané do grafickej podoby obrazca.

V roku 2001 sa v časopise Fortune objavil slovný mrak zobrazujúci 500 najväčších korporácií na svete, kde každý mrak predstavoval spoločnosť v konkrétnej krajine [8].

Slovné mraky sú používané v politike, v ekonomike, aj aj vo vzdelávaní. Okrem učiteľov ich používajú výskumníci na prezentáciu svojich výsledkov, obchodníci na zdôraznenie požiadaviek zákazníkov, politici a novinári na zdieľanie najnovších dianí vo svete a v politike.

Článok s názvom „Využitie slovných mrakov vo vyučovacom procese a učení“ od autorov Ramsden & Bate [10] uvádza možnosť využitia slovných mrakov ako nástroj získavania spätnej väzby od veľkého počtu študentov behom výučby. Študenti odpovedajú na otázky nastavené v rámci prednášky, potom vyučujúci cez webové rozhranie zobrazí výsledky a vloží ich do generátora slovných mrakov, čím získa vizuálne znázornenie odpovedí [10].

Jedna z oblastí využitia slovných mrakov je sumarizácia textu, kde sa používajú k vytvoreniu intuitívneho a vizuálne prístupného prehľadu textu zobrazením najčastejšie sa vyskytujúcich slov [11]. Pochopenie všeobecnej skladby často používaných slov do určitej miery umožňuje čitateľom získať prehľad o hlavných témach a hlavných myšlienkach textu a môže ilustrovať hlavné stanovisko autora textu [12]. Pri práci s textom, je niekedy potrebné porovnať alebo

odlíšiť niekoľko článkov. Slovné mraky využijeme na identifikáciu význačných rysov, ktoré sa môžu následne porovnať alebo evakuovať [7].

V edukačnom procese je ich využitie všestranné, napr.: vizuálna pomôcka k prezentácii novej slovné zásoby, resp. nových poznatkov a pojmov v preberanej téme, študijný nástroj pre kvízy [7], ale aj pri formatívnom hodnotení žiakov [13]. Pomocou slovných mrakov je tiež možné hlasovať v rámci online vyučovacích hodín na platforme MS Teams [14].

Použitím slovných mrakov konkrétne vo výučbe sa venujú napríklad publikácie Filatova [7], Perveen [1] [15], Perry [16], Hamm [17], Milyushenko [18], Santana [19].

2 Webové aplikácie pre tvorbu slovných mrakov

Pri tvorbe slovných mrakov je využívaných veľké množstvo webových lokalít, ktoré poskytujú nástroj na ich jednoduchú a účelnú tvorbu. Na ukážku sme vybrali tri.

1 - WORDSIFT

(<https://wordsift.org/>)

minimalistickejšia verzia generátora slovných mrakov (obr. 2), ponúka maximálne 100 slov, nahranie textu, výber farby a štýlu slovného mraku, štýl písma a lomenie textu. Nie je možný výber tvaru mraku, frekvencia opakovania slov, zvýraznenie konkrétnych slov apod.

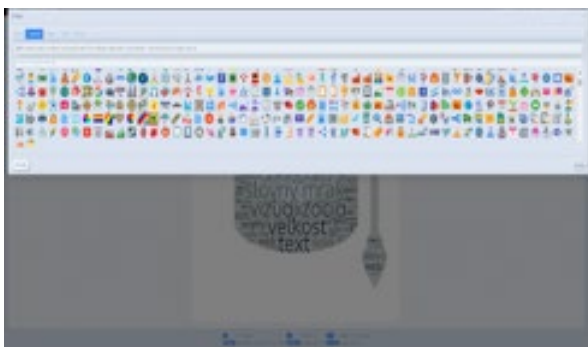
Obrázok 2: Pracovná plocha webového generátora slovných mrakov – Wordsift.

2 - WORDCLOUDS

(<https://www.wordclouds.com/>)

obsiahla verzia generátora slovných mrakov (obr. 3). Je vytvorené v piatich základných jazykových alternáciách (španielska, anglická, nemecká, francúzska a holandská), ale napriek nemožnosti výberu slovenského, resp. českého jazyka, je práca na tomto portáli veľmi intuitívna. Dokonca ponúka pomoc asistenta, ktorý sprevádza používateľa krok za krokom pri tvorbe mraku. Slová sa môžu vkladať jednotlivo, alebo ich môžeme extrahovať priamo z pdf. súboru, či z webovej stránky. Je možná voľba opakovania slov. V tomto generátore je možné aj konkrétne vyberať zo zoznamu len určité slová a zvoliť frekvenciu ich opakovania. Generátor poskytuje veľký výber tvarov (odtiene sivej, farebné, text, mapy apod.), štýlov písma a farebných tém. Konečný produkt sa dá uložiť vo formáte jpg, png, pdf, svg. Ďalšou možnosťou je zdieľanie na niektorej zo sociálnych sietí. Uvedený generátor je najsofistikovanejší z nášho výberu a preto je skôr využiteľný pre vyššie vekové kategórie žiakov a pedagógov.

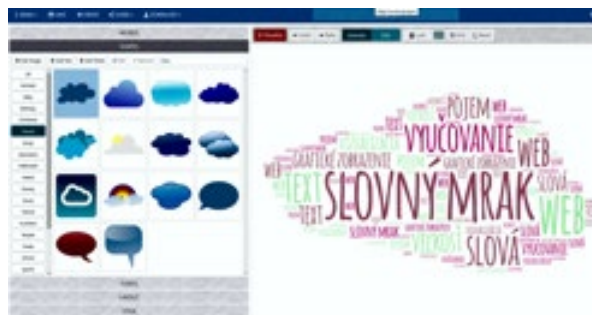

Obrázok 3: Pracovná plocha webového generátora slovných mrakov WORDCLOUDS

3 – WORDART (<https://wordart.com/>)

Je najkreatívnejšia a najtvorivejšia verzia nami ponúkaných generátorov slovných mrakov. Je veľmi jednoducho ovládateľný a má všetky ovládacie prvky, ktoré má aj Wordclouds. Slová môžeme vkladať vo viacerých formátoch dokumentov, tvary je možné vyberať podľa kategórií, je možné implementovať aj vlastné obrázky a generátor na základe ich farebnosti zmení farbu písma (obr.4). Mrak môže mať aj tvar slova, či čísla, ktoré si sami navrhujeme. Tiež ako pri predchádzajúcom generátore môžeme meniť početnosť vybraných slov a ich veľkosť na základe vlastného uváženia ich dôležitosti pre danú tému. Jeho prednosť vidíme aj v možnosti využívania v nižších vekových kategóriách užívateľov, aj keď je poskytovaný len v anglickom jazyku. Na webovej lokalite môžeme pracovať aj bez registrácie a slovný mrak bez úplaty uložiť ako štandardný obrázok vo formáte jpeg. a png., alebo distribuovať za pomoci linku, či sprístupniť na vybraných sociálnych sieťach.

Obrázok 4: Pracovná plocha webového generátora slovných mrakov WORDART

3 Implementácia do vyučovacieho procesu chémie

Využívanie slovných mrakov vo vyučovacom procese je všestranné. Chémia je ako vyučovací predmet bohatá na pojmy a fakty a definície. Práve tieto atribúty vyučovacieho procesu je možné za pomoci slovných mrakov sprístupniť elementárnejšie a vytvoriť tak hlbšiu pamäťovú stopu pri ich zapamätávaní a pochopení. Uvedieme niekoľko príkladov implementácie slovných mrakov do vyučovacieho procesu chémie:

3.1 Vizuálne poznámky k prebraným témam

Po prebraní vybranej vyučovacej témy vypíšeme kľúčové slová, napríklad aj s využitím brainstormingu, ktoré následne môžeme farebne rozlíšiť na základe ich hierarchie.

Aktivita: Vyber si jeden vitamín a zisti o ňom aj s využitím internetu, čo najviac informácií. Na základe naštudovania základných informácií, vyber kľúčové pojmy (slová), ktoré súvisia s vybraným vitamínom a vytvor slovný mrak na tento vitamín bez opakovania (obr. 5), alebo s opakovaním pojmov (obr. 6).

Obrázok 5 : Ukážka slovného mraku spracovaného na tému „Vitamín C“ bez opakovania slov.

Obrázok 6: Ukážka slovného mraku spracovaného na tému „Vitamín C“ s opakovaním slov

3.2 Slovný mrak v kombinácii s Cloze testom

Cloze test je jeden z typov zadaní pri tvorbe didaktických testov, alebo úloh na opakovanie, či reflexiu sprístupňovanej témy. Je veľmi dobrým nástrojom na zistenie porozumenia textu. Podstatou je, že ide o súvislý text, v ktorom sú niektoré slová vynechané. Žiak, tieto chýbajúce slová doplní tak, že do medzier po chýbajúcich

slovách vpiše správny výraz. Výkon sa posudzuje podľa počtu doplnených slov [20]. Z chýbajúcich slov je možné následne vytvoriť slovný mrak bez opakovania, ktorý môže žiakom pomôcť správne identifikovať chýbajúci výraz.

Aktivita: Na obrázku slovného mraku vyhľadaj a doplň chýbajúce slová do textu (obr. 7). Aktivita je vhodná pre žiakov siedmeho ročníka základnej školy.

_____ je rovnorodá _____ zložená z _____, kyslíka, _____, vodnej pary a _____. Je to zmes plynov bez _____, chuti a _____. Tvorí plynný obal Zeme – _____. Je nevyhnutnou zložkou životného prostredia. Najdôležitejší _____ vo vzduchu je kyslík. Tvorí sa v procese _____ v zelených častiach _____. Je to dôležitý _____ plyn, bez ktorého by neexistoval život na Zemi. Produktom _____ je oxid uhličitý. Je to _____, ktorý sa podieľa na globálnom otepľovaní Zeme.

Obrázok 7: Ukážka kombinácie vytvoreného Cloze testu na stránke <https://wordwall.net/> a slovného mraku.

Správne riešenie aktivity:

Vzduch je rovnorodá zmes zložená z dusíka, kyslíka, oxidu uhličitého, vodnej pary a vzácných plynov. Je to zmes plynov bez farby, chuti a zápachu. Tvorí plynný obal Zeme – atmosféru. Je nevyhnutnou zložkou životného prostredia. Najdôležitejší plyn vo vzduchu je kyslík. Tvorí sa v procese fotosyntézy v zelených častiach rastlín. Je to dôležitý dýchací plyn, bez ktorého by neexistoval život na Zemi. Produktom dýchania je oxid uhličitý. Je to skleníkový plyn, ktorý sa podieľa na globálnom otepľovaní Zeme.

3.3 Triedenie pojmov na základe stanovených kritérií

Vo vyučovanom procese sa často stretávame s neschopnosťou žiakov aplikovať a prepájať získané vedomosti s bežným životom. Pri utvrdzovaní vedomostí je niekedy dôležité základné pojmy získané pri preberaní témy

vedieť priradiť k príslušnej skupine s rovnakými znakmi. Táto aktivita je spojením práce s tabuľkou so slovnými mrakmi. V slovnom mraku môžeme pojmy farebne rozlíšiť, aby riešenie (tab. 2) tejto aktivity bolo jednoduchšie.

Aktivita: Na obrázku slovného mraku (obr. 8) vyhľadaj pojmy na tému delenie zmesí podľa skupenstva a správne ich zarad' do tabuľky (tab. 1).

Obrázok 8: Ukážka slovného mraku na tému zmesi.

Tabuľka 1: Návrh tabuľky pre aktivitu zmesi.

TUHÉ	KVAPALNÉ	PLYNNÉ

Tabuľka 2: Správne riešenie aktivity

TUHÉ	KVAPALNÉ	PLYNNÉ
betón	krv	vzduch
papier	pot	odpadové plyny
krmivo pre zvieratá	fanta	
sklo	roztoky farieb	
zliatina	ropa	

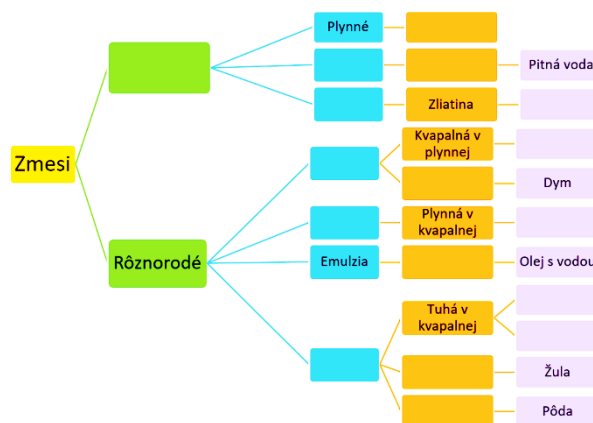
3.4 Hierarchia pojmov

Aktivita je spojením pojmovej mapy so slovnými mrakmi. Hlavným cieľom je správne doplnenie

[Návrat na obsah](#)

pojmov týkajúcich sa témy do vopred vytvoreného diagramu (obr. 9) vo forme pojmovej mapy. Tento typ úloh je vhodný pri opakovaní celkov preberaných tém, kde sa vyskytuje množstvo nových pojmov, ktoré sa musia zoradiť a pochopiť podľa dopredu určených pravidiel a súvislostí.

Aktivita: Na obrázku slovného mraku (obr. 10) sú k dispozícii slová (pojmy) k téme „Zmesi“, ktoré správne doplň do prázdnych okienok diagramu (obr. 9).

Obrázok 9: Diagram(pojmová mapa) na tému „Zmesi“

Obrázok 10: Návrh slovného mraku k aktivite „Hierarchia pojmov“

Obrázok 11: Ukážka správneho riešenia aktivity: „Hierarchia pojmov“

3.5 Hádaj kto (čo) som!

Predstavovaná aktivita je založená na princípe prevzatom zo spoločenskej hry, ktorá je alternovaná tak, že hľadaný výraz nie je nájdený na základe odpovedí kladených hráčmi, ale je možné ho vydedukovať zo slov zaznamenaných v slovných mrakoch. Použité slová, môžu byť vlastnosti, vybrané zlúčeniny, oblasť využívania, alebo súvislosť s bežným životom.

Aktivita: Na základe slov zobrazených v jednotlivých obrázkoch zistíte o aký prvok ide. Následne vysvetlite ako pojmy s prvkom súvisia. (obr. 12, obr. 13, obr. 14, obr. 15).

Obrázok 12: Návrh slovného mraku pre neznámy prvok 1

Obrázok 13: Návrh slovného mraku pre neznámy prvok 2

Obrázok 14: Návrh slovného mraku pre neznámy prvok 3

Obrázok 15: Návrh slovného mraku pre neznámy prvok 4

Riešenie:

Obrázok 12: Jód

Obrázok 13: Fluór

Obrázok 14: Bróm

Obrázok 15: Chlór

4 Záver

Vyučovaci proces má svoje špecifiká a jeho kvalita súvisí s rôznymi atribútmi, ako sú učiteľ, didaktické prostriedky, vyučovaci cieľ, ale tiež neodmysliteľnou súčasťou je aj správny výber vyučovacej metódy. Slovné mraky sú metóda, ktorá si môže nájsť svoje miesto v edukácii, tak na základných, stredných, ale aj vysokých školách. Ich výhodou je že robia text prehľadnejším, čo zabezpečuje výber kľúčových slov zobrazovaných touto formou, sú ľahko čitateľné a zrozumiteľné a tiež sú efektívnymi prostriedkami komunikácie. Musíme však uviesť aj ich nedostatky, a to, že pojmy zobrazujú, ale neanalyzujú, generátory často umožňujú opakovanie slov, ale nie vzhľadom na ich dôležitosť k preberanej téme a môže sa stať, že keď je slovo (pojem) vybrané z kontextu textu, môže sa stratiť jeho dôležitosť, či význam.

Na záver by sme chceli vyjadriť svoju nádej, že tento príspevok bude pre pedagógov motiváciou, inšpiráciou a výzvou zaraďovania slovných mrakov do vyučovacieho procesu.

Použité zdroje

- BELÁSKOVÁ, L. – FEDERKO, V. – SMATANOVÁ, R. (2016) INFORMAČNO-KOMUNIKAČNÉ TECHNOLOGIE V PROCESE UTVÁRANIA. In: *Vzdelávanie a spoločnosť*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2016. ISBN 978-80-555-1712-4.
- JENISOVÁ, Z. – LEDNICKÝ, L. – TOKÁROVÁ, B. (2020) *Stratégie kritického a tvorivého myslenia v príprave učiteľov chémie*. 1. vyd. Nitra: UKF, 2020. ISBN 978-80-558-1588-6. Dostupné z: https://www.pf.ukf.sk/images/docs/projekty/2017/pC-cp/publikacie/jenisova_lednický_tokarova_2020.pdf
- PETLÁK, E. (2016) *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS, 2016. ISBN 9788081530647.
- ŠUTOVCOVÁ, L. (2021) AKTIVIZUJÚCE METÓDY AKO NÁSTROJ ROZVÍJAJÚCI. *EDUKÁCIA – VEDECKO-ODBORNÝ ČASOPIS*. Zv. 4, 2, s. 109-122.
- HOLÚBEKOVÁ, H. (2021) *Post pandemická pedagogika*. Skalica: Západoslvenské tlačiarne Skalica, s.r.o, 2021. ISBN 978-80-974081-0-7.
- JAYASHANKAR, S. - SRIDARAN, R. (2017) Superlative model using word cloud for short answers evaluation in eLearning. *Educ Inf Technol* 22, s. 2383–2402. <https://doi.org/10.1007/s10639-016-9547-0>
- FILATOVA, O. (2016) More Than a Word Cloud. *TESOL Journal* , 7(2), s. 438 – 448. ISSN1056-7941. <https://doi.org/10.1002/tesj.251>
- VIEGAS, F. B. - WATTENBERG, M. (2008) TIMELINES: tag clouds and the case for vernacular visualization. *ACM Interact*, 15(4), s. 49-52. Dostupné z: <https://doi.org/10.1145/1374489.1374501>

- IRUJO, S. (1990) How To Plan Content-Based Teaching Units for ESL. In: the Annual Meeting of the Teachers of English to Speakers of Other Languages (24th, San Francisco, CA, March 6-10, 1990). Dostupné z: <https://eric.ed.gov/?id=ED320452>
- RAMSDEN, A. - BATE, A. (2008) *Using Word Clouds in Teaching and Learning* [online]. University of Bath. Dostupné z: <https://researchportal.bath.ac.uk/en/publications/using-word-clouds-in-teaching-and-learning>
- HEIMERL, F. - LOHMANN, S. – LANGE, S – ERTL, T. (2014) Word Cloud Explorer: Text Analytics Based on Word Clouds. In: *2014 47th Hawaii International Conference on System Sciences*. Waikoloa, HI, USA. s. 1833-1842. doi: 10.1109/HICSS.2014.231.
- MCNAUGHT, C., - LAM, P. (2010) Using Wordle as a supplementary research tool. *The Qualitative Report*, 15(3), s. 630-643. Dostupné z: <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR15-3/mcnaught.pdf>
- DEPAOLO, C. - WILKINSON, K. (2014) Get Your Head into the Clouds: Using Word Clouds for Analyzing Qualitative Assessment Data. *TechTrends*, 58, s. 38-44. 10.1007/s11528-014-0750-9.
- KLATOVSKÝ, K. (2021) Jak v Teams hlasovat formou slovního mraku? [online]. *O technologiích (nejen) ve školách...* [citováno 10.5.2023]. Dostupný z: <https://www.klatovsky.cz/2021/12/jak-v-teams-hlasovat-formou-slovnih.html>
- PERVEEN, A. (2021). Use of Word Clouds for Task Based Assessment in Asynchronous E-Language Learning. *MEXTESOL Journal*, 45(2). Dostupné z: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1295015.pdf>
- PERRY, L. (2012) Using Word Clouds to Teach About Speaking Style, *Communication Teacher*, 26(4), s. 220-223, DOI: 10.1080/17404622.2012.702918
- HAMM, S. E. (2011). Using Word Clouds for Reflection and Discussion in an Online Class. *Teaching Theology and Religion*, 14(2). Dostupné z: <https://blogs.acu.edu/adamscenter/files/2014/02/Hamm-Using-Word-Clouds.pdf>
- MILYUSHENKO, T. V. (2014). WORD CLOUDING IN LANGUAGE EDUCATION. In: *ICT-BASED LANGUAGE TEACHING IN PROFESSIONAL CONTEXT. Proceedings of the International Scientific and Practical Internet-Conference*. Tambov 2014. Dostupné z: http://mpnk.tstu.ru/mat/sbornik_mpnk.pdf#page=53
- SANTANA, G. J. (2022). INTO THE SUPERHERO-VERSE. *REVISTA BEM LEGAL* 12(2). Porto Alegre. Dostupné z: <https://www.ufrgs.br/revistabemlegal/wp-content/uploads/2023/05/V12-2-2022-Planejamento-de-aula-12.pdf>
- GAVORA, P. - KOLDEOVÁ, L. - DVORSKÁ, D. – PEKÁROVÁ, J. - MORAVČÍK, M. (2010) Príklad iného druhu objektívneho testu: Cloze test [online]. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. Bratislava: Univerzita Komenského. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/> ISBN 978–80–223–2951–4.

Kontaktní adresa

doc. PaedDr. Zita Jenisová, PhD.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Tr. A. Hlinku 1, 949 01 Nitra

e-mail: zjenisova@ukf.sk

JAK JSOU UČITELÉ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH PŘIPRAVENI ROZVÍJET SVÉ KOMPETENCE V EKONOMICKÉM VZDĚLÁNÍ V SOULADU S INOVATIVNÍMI TRENDY VE SPOLEČNOSTI?

HOW ARE THE SECONDARY SCHOOL TEACHERS PREPARED TO DEVELOP THEIR COMPETENCES IN ECONOMIC EDUCATION IN COMPLIANCE WITH INNOVATIVE TRENDS IN SOCIETY?

Alena Králová

Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví, Katedra didaktiky ekonomických předmětů

Prague University of Economics and Business, Faculty of Finance and Accounting, Department of Economics Teaching Methodology

Abstrakt: Příspěvek vychází ze zkušeností Katedry didaktiky ekonomických předmětů Vysoké školy ekonomické v Praze v souvislosti s uplatňováním moderních vyučovacích metod v ekonomickém vzdělávání. Na základě toho autorka navrhuje možnosti, jak zvyšovat kompetence učitelů středních škol a přípravu budoucích učitelů v souvislosti s inovativními trendy ve společnosti.

Abstract: This paper comes from the experience of the Department of Economic Teaching Methodology of Prague University of Economics and Business in connection with application modern teaching methods in economic education. On this basis, the author proposes possibilities how to increase the competencies of secondary school teachers and preparation of future teachers in the area of innovative trends in society.

Klíčová slova: inovativní trendy, kompetence učitelů, příprava učitelů

Key words: innovative trends, competencies of teachers, preparation of teachers

Úvod

Rozvoj klíčových kompetencí budoucích učitelů základních a středních škol je základním prvkem současné školské reformy. Nezbytným předpokladem pro realizaci tohoto procesu v ekonomickém vzdělávání je adekvátní pregraduální příprava učitelů zaměřená na získání odborných, pedagogicko-psychologických a didaktických kompetencí [2]. Důvody pro uvedené změny jsou následující.

V posledních několika letech se uvádí, že nové technologie ovlivní v příštích letech výrazným způsobem trh práce. Je zřejmé, že dnešní žáci a studenti budou pracovat v profesích, které dnes ještě neexistují. To již dnes vyžaduje zvyšovat kvalifikační úroveň pracovníků na trhu práce.

- Zaměstnavatelé budou požadovat specialisty v informačních technologiích.
- Bude ubývat manuálních a rutinních úkolů na úkor těch duševních.

Světové ekonomické fórum a Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání a přípravy

Cedefop (pod názvem "Skills OVATE") odhaduje dovednosti, které budou zaměstnavatelé do roku 2030 po absolventech škol vyžadovat. Jedná se o zvýšenou úroveň digitálních dovedností, technických dovedností a měkkých dovedností (flexibilita, umění přizpůsobit se změnám, ochota učit se nové věci, dovednost vnímat potřeby druhých a umět o nich komunikovat, selfmanagement, učit se samostatně něco nového a opustit rutinu a nefunkční postupy a práce v týmu) [9].

Uvedený vývoj ovlivní vzdělávací obsah každého vyučovaného předmětu a také metody výuky. Již dnes se hovoří o inovativních metodách, které ovlivní používání nových výukových strategií, které budou mít za úkol aktivněji než dnes zapojit žáky a studenty do výuky, a tím zvýšit jejich komunikaci se spolužáky a učitelem. Uvedené metody budou více vyhovovat jejich potřebám. V současné době se jedná o následující metody [1]:

- Interaktivní lekce
- Použití technologie virtuální reality

- Používání umělé inteligence ve vzdělávání
- Smíšené učení
- 3D tisk
- Proces designového myšlení
- Projektové učení
- Učení založené na dotazování
- Skládačka
- Výuka cloud computingu
- Převrácená učebna
- Vzájemná výuka
- Zpětná vazba od kolegů
- Křížová výuka
- Personalizovaná výuka

Cíl a metodika

Cílem příspěvku je naznačit, jaké kompetence dosahují učitelé ekonomických předmětů středních škol v souvislosti s ochotou učit se nové věci na bázi inovativních trendů a zda uvedená úroveň odpovídá požadovanému vývoji ve společnosti.

Ke stanovení uvedeného cíle byla provedena analýza dokumentů Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání a přípravy Cedefop [9].

K posouzení stávajícího stavu byla zvolena kvantitativní metoda založená na dotazníkovém šetření 30 vyučujících z 25 středních škol České republiky a kvalitativní metoda založená na pohovoru. Vyučující se zúčastnili hodnocení kurzu Moderní vyučovací metody v ekonomickém vzdělávání, zajišťovaného Katedrou didaktiky ekonomických předmětů Vysoké školy ekonomické v Praze v roce 2023.

Respondenti odpověděli na řadu otázek, pro zvolené téma byly vybrány následující:

- Které z uvedených inovativních metod nejvíce používáte?
- Uvažujete o dalším využití inovativních metod?
- Slovně uveďte, o jaké by se jednalo.

Analýzou dotazníkových a ústních odpovědí byl zjištěn stávající stav a syntézou problémy, které při výuce ekonomických předmětů vznikají a navrženy možnosti řešení pro přípravu budoucích učitelů středních škol ekonomického zaměření v souvislosti s inovativními trendy ve společnosti.

Výsledky výzkumného šetření

Podle britské studie The Future of Jobs: Employment in 2030 a z analýzy inzerce v ČR Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání a přípravy Cedefop (pod názvem "Skills OVATE"), je umožněno odhadnout 10 nejdůležitějších dovedností (tabulka 1), které budou zaměstnavatelé v roce 2025 preferovat.

Tabulka 1 Vývoj top 10 dovedností v roce 2025

1	Analytické myšlení a inovace
2	Aktivní učení a strategie učení
3	Řešení složitých problémů
4	Kritické myšlení a analýzy
5	Kreativita, originalita a iniciativa
6	Vedení lidí a sociální vliv
7	Používání a ovládání technologií, sledování trendů
8	Design a programování technologií
9	Odolnost, tolerance vůči stresu a flexibilita
10	Uvažování, řešení problémů a generování

Zdroj: The Future of Jobs a Cedefop

Do popředí se dostává důraz na rozvoj analytického myšlení a inovace, aktivního učení a strategie učení a řešení složitých problémů.

Dotazníkového šetření, které pořádala katedra didaktiky ekonomických předmětů v rámci jednoho z kurzů celoživotního vzdělávání, zaměřeného primárně na aplikaci moderních vyučovacích metod v ekonomickém vzdělávání se z 30 účastníků kurzu zúčastnilo 21 vyučujících z různých škol České republiky. Ukázky v kurzu

byly zaměřeny na analytické myšlení a inovace formou metod V-CH-D, skládkového učení, používání nových technologií pro zvýšení motivace žáků a získání zpětné vazby, aktivního učení formou interakčních a neinterakčních her, inscenačních metod (hraní na burze), řešení složitých problémů (hraní na burze, případové studie).

Podle průzkumu některé inovativní metody začíná používat 13 učitelů. Z výše uvedené nabídky [1] se jedná o projektové vyučování a designové učení, 3D tisk a interaktivní lekce. 15 učitelů našlo inspiraci pro další výuku, 8 učitelů chce zařadit do výuky burzu pro zlepšení aktivního učení a řešení problémů, dalších 7 chce zařazovat do výuky využívání informačních technologií pro zvýšení motivace a získání zpětné vazby od studentů. Z informačních technologií zatím nejvíce využívají digitální pomůcky, informační technologie pro přípravu prezentací a on-line žákovské knížky.

Šest vyučujících se nevyjádřilo či nechtějí zařazovat do výuky nic nového. Tento jejich postoj odráží ochotu k inovaci ve výuce, jejich úroveň analytického myšlení, přístup k aktivnímu učení, vytváření strategií a k řešení složitých problémů. Je zřejmé, že tito učitelé také neradi pracují v týmu a hrají role. Při výuce (především u situačních a inscenačních metod) se projeví, že pokud tito učitelé nedostanou pro řešení všechny informace, dvě třetiny z nich řeší úkoly nepřesně, což odráží stav a mezery v jejich kritickém myšlení a řešení problémů. Uvedené výsledky odrážejí různorodou situaci výuky ekonomických předmětů na středních školách z pohledu využívání moderních metod. Je zřejmé, že na školách chybí technologie pro uvedené aktivity, proto se ještě v ekonomickém vzdělávání nepoužívají technologie virtuální reality, umělé inteligence a ostatní inovativní metody se teprve do školního prostředí postupně zavádějí.

Diskuse

V rámci přípravy kvalitního učitele je v ČR vytvářen model, který pojednává o kompetencích budoucích učitelů. Jeho realizace povede ke změně funkci školy, vyučovacích strategií a vyučovacích metod. Zahrnuje znalosti:

- psychologie, pedagogiky, oborové didaktiky, oboru či kurikula,
- dovednosti (plánování, komunikace a interakce, vnímání a ovlivňování sociálního klimatu),
- uplatňování vyučovacích strategií, vytváření vhodných příležitostí pro učení,
- řízení a podpory procesů učení, diagnostiky a hodnocení žáků, poskytování a přijímání zpětné vazby,
- spolupráce s kolegy a rodiči, reflexe výuky a sebereflexe,
- a postojů (týkajících se žáků a jejich potenciálu, hodnot každého jednotlivce, mezilidských vztahů, smyslu učení a rozvoje či strategií pro učení žáků) [6].

Bylo navrženo 5 oblastí kompetenčního rámce absolventa učitelství, které se budou v České republice zkvalitňovat:

- Plánování, vedení a reflexe výuky
- Prostředí pro učení
- Zpětná vazba hodnocení
- Profesní spolupráce
- Sebepojetí a profesní rozvoj učitele.

Do popředí celého procesu se dostává zkvalitnění dosahování oborově-didaktických kompetencí [7]. Americký psycholog Lee Shulman zavedl pojem pedagogical content knowledge [8]. Jeho pojetí směřuje ke dvěma oblastem znalostí a v českém prostředí v rámci výuky didaktik je mu přikládán velký význam. Zaměřuje se na [7] [8]:

- znalosti vztahující se k účinným formám reprezentace obsahu (vhodné analogie, příklady, praktické ukázky, úlohy a vhodné způsoby jejich uplatnění ve výuce nebo dovednost formulovat konkrétní příklady úspěchu; jedná se o orientaci výuky na obsah, tzv. ontodidaktickou transformaci obsahu;
- porozumění specifickým učebním obtížím žáků v daném oboru (které mívají při zvládnutí vzdělávacího obsahu oboru, chyb,

kteře nejčastěji dělají). Jedná se o orientaci výuky na žáka, tzv. psychodidaktickou transformaci obsahu.

Holandští autoři [5] v souvislosti s přípravou budoucích učitelů rozlišují dokonce tři základní skupiny kompetencí, které by budoucí učitelé měli získat:

- spouštěcí kompetence, které zahrnují pedagogické dovednosti připravit, realizovat a hodnotit výuku;
- růstovou kompetenci, která umožňuje profesionální osobnostní rozvoj učitele, opírající se o jeho sebereflexi;
- výzkumnou kompetenci umožňující učiteli, aby zkoumal vlastní pedagogickou činnost a na základě tohoto zkoumání ji zlepšoval.

Uvedené myšlenky jsou pro tvorbu nových strategií a zavedení inovativních metod ve vzdělávacím procesu klíčové.

Nezvalová [2] určuje kvalitu učitele podle pěti následujících oblastí:

- vědomosti v oblasti kurikula příslušného předmětu;
- pedagogické dovednosti;
- schopnost sebekritiky a sebereflexe jako projev profesionality učitele;
- empatie a angažovanost ve vztahu k druhým, jejich uznání a úcta k nim;
- řídicí dovednosti; u učitelů se předpokládá škála manažerských odpovědností jak ve třídě, tak i mimo ni (Nezvalová, s.11).

Králová A. [3] a [4] navíc zdůrazňuje, že u budoucích učitelů ekonomických předmětů je třeba důsledně rozvíjet též výchovu

k podnikavosti a to právě kognitivně konstruktivním přístupem, který je zaměřen na aktivitu studentů, porozumění jejich problémům, na kreativní přístup k řešení problémů, rozvíjení schopností jednotlivců co se týče jejich kritického myšlení, pochopení smysluplného učení včetně porozumění. V tomto směru se ukazuje, že současný trend zavádění inovativních metod do výuky ekonomických předmětů k uvedenému vývoji a požadavkům trhu práce pomůže.

Závěr

Na středních školách je úroveň výuky v ekonomických předmětech z pohledu uplatňování inovativních vyučovacích strategií a metod různorodá, což plyne z uvedeného průzkumu. Je třeba zlepšit kompetence učitelů ekonomických předmětů. Tomuto procesu pomůže příprava budoucích učitelů ekonomických předmětů a působení na stávající učitele středních škol různými kurzy či školeními a zejména procesem celoživotního vzdělávání.

V současné době se prosazuje model vycházející z profesionálních kompetencí, na jehož základě se podle Kompetenčního rámce absolventa učitelství prosazuje sjednocovací přístup k výuce oborových a předmětových didaktik. Při přípravě učitelů ekonomických předmětů je třeba se zaměřit na obsah vzdělávání a jeho didaktikou transformaci do výuky, osvojování ekonomického, psychologického, pedagogického a didaktického učiva, aktivní promyšlení výchovně vzdělávacích cílů a rozvíjení kognitivních schopností studentů včetně dalších rozměrů učitelské profese [4].

Katedra didaktiky ekonomických předmětů je ve všech svých aktivitách připravena uvedený přístup aplikovat a tímto způsobem pozitivně ovlivňovat učitele, aby požadované kompetence dosáhli.

Poděkování

Příspěvek vznikl na základě podpory výzkumného projektu Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze, který je realizován v rámci institucionální podpory vědy VŠE IP100040 a Interní grantové agentury VŠE v Praze „Problematika distančního vzdělávání v kontextu středoškolského odborného vzdělávání, reg. č. IG 9/2022.

Použité zdroje

- [1] INOVATIVNÍ METODY VE VÝUCE [online]. 2023 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <<https://ahaslides.com/cs/blog/15-innovative-teaching-methods/>>.
- [2] NEZVALOVÁ, D. *Pedagogické kompetence, standardy a kvalita v pregraduální přípravě učitele*. Pedagogická orientace 2003, č. 4, s.11-19. ISSN 1211-4669.
- [3] KRÁLOVÁ, A. *Final report EU program ERASMUS+ with the registration number 561495-EPP-1-2015-1-AT-EPPKA2-CBHE-JP. Central Asian Centre for Teaching, Learning and Entrepreneurship CACTLE*. Oponentský posudek. VŠE. 2018.
- [4] KRÁLOVÁ, A. Jak rozvíjet kompetence učitelů na vysokých školách k výchově k podnikavosti? *Media4u Magazine* [online]. 2020, roč. 17, č. 1, s. 1–4. eISSN 1214-9187. Dostupné z: <http://www.media4u.cz/mm012020.pdf>.
- [5] KOETSIER, C.P. - WUBBELS, T. - KORTHAGEN, F. *Partnership and Cooperation between the Teacher Education Institute and the Schools: A precondition for structured learning from practice in school-based programmes*. Paper presented at the ATEE konference in Glasgow. 1996.
- [6] MSMT. *Kompetenční rámec absolventa učitelství*. Verze pro připomínkování. [online]. [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/59463/>.
- [7] STUHLÍKOVÁ, I.- JANÍK, T. et al. *Oborové didaktiky: vývoj – stav – perspektivy*. Masarykova univerzita. 2015. ISBN 978-80-210-7769-0.
- [8] SHULMAN, L. S. Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching. *American Educational Research Association*. [online]. 1986, Vol. 15, No. 2, pp. 4–14. [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1175860>.
- [9] SVĚTOVÉ EKONOMICKÉ FÓRUM. [online]. 2023 [cit. 2023-09-07]. Dostupné z: <<http://www.weforum/>>.

Kontaktní adresa

Ing. Alena Králová, Ph.D.

Katedra didaktiky ekonomických předmětů

Fakulta finance a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze

Nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3

e-mail: kralova@vse.cz

SEBEHODNOCENÍ A SEBEREFLEXE STUDENTŮ PO PREZENTACÍCH V ANGLICKÉM JAZYCE A MOŽNOSTI DALŠÍHO ROZVOJE

SELF-EVALUATION AND SELF-REFLECTION OF STUDENTS AFTER THEIR PRESENTATIONS IN ENGLISH LANGUAGE AND POSSIBLE WAYS OF THEIR FUTURE IMPROVEMENT

Lenka Holečková

Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví

Prague University of Economics and Business, Faculty of Finance and Accounting

Abstrakt: Příspěvek se zaměřuje na přínos a možnosti rozvoje sebehodnocení studentů po prezentaci v anglickém jazyce. Představuje vybrané způsoby, jak sebehodnocení účinně provádět a jak s ním dále pracovat. Zároveň nastiňuje krátké šetření týkající se názorů a pocitů studentů absolvujících sebehodnocení po prezentaci v angličtině v rámci kurzu na Vysoké škole ekonomické v Praze.

Abstract: The paper is focused on possible ways of students' self-evaluation after their presentation in English. It offers possibilities to deal with self-evaluation effectively and also possible ways of its future development. It also outlines short research connected with self-evaluation of students after their presentation in English in the course organized at the Prague University of Economics and Business.

Klíčová slova: Sebehodnocení, studenti, prezentace v anglickém jazyce.

Key words: Self-Evaluation, students, presentation in English Language.

Úvod

Prezentační dovednosti jsou již nedílnou součástí každodenní praxe ve školním prostředí i v pracovním životě. Průběžné zdokonalování a rozvíjení schopnosti účinně představit myšlenku, názor či určité téma lze tedy považovat za velmi aktuální. Jako jedna z možností rozvoje a sebezdokonalení projevu se nabízí poskytnutí efektivní zpětné vazby po prezentaci, a to ať ze strany účastníků či organizátora prezentace. Nápomocné je taktéž vlastní zhodnocení projevu. Ohodnotit relevantně sami sebe není jednoduchou záležitostí, nicméně pokud je sebehodnocení pojato správně, může být do budoucna významným pomocníkem, inspirací a zároveň motivačním faktorem.

Příspěvek si stanovuje jako svůj cíl představit možnosti, jak pracovat s hodnocením projevu, a to se zřetelem na vlastní hodnocení projevu (sebehodnocení). Nastiňuje rovněž krátké výzkumné šetření týkající se pocitů a zkušeností se sebehodnocením u studentů po prezentaci v anglickém jazyce, které proběhlo ve dvou

kurzech prezentačních a komunikačních dovedností na Vysoké škole ekonomické v Praze.

Sebehodnocení a jeho význam po prezentaci

Sebehodnocení je jednou ze složek sebepojetí a vzniká na základě pozorování vlastní činnosti (Čáp, Mareš, 2007). Sebereflexe týkající se nalezení vlastních silných a slabých stránek prostupuje všechny oblasti našeho života. Hledáme tak cesty k vlastnímu zlepšení a úspěchu. Podle autora Paulíka (2017) je sebehodnocení určitým důsledným a kritickým posouzením poznatků o sobě, o vlastních přednostech a nedostacích. Je základem pro budování sebevědomí a pro emocionální vztah k sobě samým. Sebedůvěra přitom vychází z pozitivního sebehodnocení a sebestříti. Obecně převládá potřeba udržet si kladné sebehodnocení a pozitivní vztah k sobě. Tomu je podřízeno i chování jedince a jeho vnímání aktuálního dění.

Sebehodnocení je ovlivněno nejen tím, jak jedince hodnotí druzí, ale také interpretací vlastního chování a chování druhých lidí. Při hodnocení sebe sama nastává z psychologického hlediska zvláštní situace, kdy je jednotlivec jak

posuzovatelem, tak posuzovaným. Sebereflexe by přitom měla být věcná a konstruktivní.

Jednou z oblastí, kde je sebereflexe obzvláště účelná, je prezentace v cizím jazyce. Pro studenty je obvykle taková situace velkou výzvou, která v nich vyvolává mnoho negativních pocitů (Holečková, 2022). Potřeba prezentovat určité téma v cizím jazyce samozřejmě nastává i v prostředí pracovním. Než se stane taková prezentace běžnou praxí, je obvykle taktéž považována za dosti stresující záležitost.

Zpětná vazba po prezentaci v cizím jazyce je neodmyslitelnou součástí celého procesu. Nápomocný je feedback – zpětná vazba – od spolužáků či vyučujícího, kolegů a dalších osob, ale nutnou cestou je i vlastní reflexe a hodnocení výkonu.

Podle autorky Medlíkové (2010) je evaluace nutnou a potřebnou součástí každé prezentační akce. Je nejen povinností prezentujícího, ale i jeho radostí a motivací. A to zejména v případě, když jsou hodnocení dobrá a mluvčí registruje, že dosáhl změny, kterou si předsevzal. Podle autorky ale stále jen malé množství prezentací doplňuje účinná evaluace. Variant hodnocení přitom může být celá řada.

Nejjednodušší cestou, jak ohodnotit prezentaci, je **zpětná vazba od zadavatele, kolegy či spolumoderátora**. Výhodou tohoto postupu jsou zkušenosti daných osob, proto je taková zpětná vazba obvykle vhodně zaměřená a konkrétní.

Komplexní metodou může být taktéž **evaluační workshop** (Medlíková, 2010). Jedná o setkání účastníků prezentace za účelem jejího zhodnocení, a to jak z hlediska obsahu, tak i formy prezentace. Cílem je zejména napomoci osobnímu rozvoji prezentujícího. Používá se také pro posílení týmové spolupráce a pro osobní rozvoj jak mluvčího, tak i posluchačů. Nevýhodou je časová náročnost akce. Náročná může být i lidská stránka, neboť je nutné zajistit efektivní průběh, objektivitu a přínos pro všechny účastníky hodnocení.

Jednou z možností, jak nabídnout účinnou zpětnou vazbu po prezentaci, je takzvaný sendvičový systém kritizování - „**the Sandwich Method**“ - ve formě pochvala – kritika – pochvala (Berková, Holečková, 2022).

Výhodou těchto metod evaluace je rychlost a okamžitá reflexe proběhlé akce. Jako nevýhodná se někdy jeví veřejnost uvedeného způsobu evaluace.

Tuto nevýhodu pak může vyřešit **sebehodnocení**. Dle Medlíkové (2010) je výhodou sebehodnocení jeho jednoduchost. Zhodnotit svůj výkon lze v jakémkoli čase. Lze se zaměřit na jeden prvek, který chceme zlepšit, nebo si vytvořit soubor sledovaných skutečností a nejlépe bezprostředně po prezentaci si jej vyhodnotit. Nevýhodou je menší objektivita. Sebehodnocení mnohdy odráží spíše žádaný cíl než skutečný stav a některé věci v něm nezachytíme.

Podle Kazíka (2008) lze pro vlastní hodnocení účinně využít **srovnávací formulář sebehodnocení** týkající se srovnání vlastních představ se skutečným výkonem, kam každý z účastníků napíše své předpokládané hodnocení budoucího výkonu a zdůvodní jej. Po provedeném výkonu se zhodnotí znovu – jak se mu prezentace povedla a jak jej zhodnotili ostatní kolegové. Formulář působí obvykle velmi motivačně, jelikož účastníci se dle autora často podceňují. V případě přeceňování se naopak jedná o výbornou zpětnou vazbu.

Další cestou může být užití **připraveného dotazníku**, který je posluchačům k dispozici. Jeho výhodou jsou strukturované odpovědi, které jsou k dispozici v písemné podobě a lze je vhodně vyhodnocovat. Lze porovnávat výstupy z dotazníku v čase a zjistit případnou změnu hodnocení a viditelný posun. Jeho nevýhodou je však nutnost otázky dobře formulovat, aby výstup z dotazníku měl vypovídací hodnotu.

Pro ohodnocení výkonu v anglickém jazyce se lze inspirovat například již připraveným formulářem **Presentation Skills Self Assessment** (LindaDeLuca, 2023), kdy lze deset zvolených aspektů ohodnotit na úrovni „basic skills“, „good skills“, and „great skills“ s přesně vymezenou definicí těchto kategorií. Aspekty, na které se lze zaměřit, mohou být například povědomí o znalostech a očekávání publika před prezentací, prezentování bez čtení poznámek, pokrytí všech klíčových bodů, dodržení času a další. S ohledem na prostor je zde uveden jen jeden příklad: „I know the audience’s needs and expectations before preparing the presentation or meeting.“

Účinnou metodou bez nutnosti strukturovaných odpovědí je také písemné zachycení sebereflexe. **Písemné zachycení vlastních pocitů**, toho, co se mluvčímu povedlo, tedy silných stránek, ale i slabín, a kroků, které může učinit, aby příště byla prezentace lepší, je obvykle velmi motivující. Dle autorky Jill Schiefelbein, zabývající se efektivní komunikací v podnikání (Dynamiccommunicationbook, 2023), je účelné si co nejdříve po prezentaci napsat své pocity, silné a slabé stránky a taktéž konkrétní kroky pro budoucí zlepšení. Prezentující tím získá ucelený výstup, k němuž se může později vrátit. Výsledkem je informace napomáhající budoucímu posunu.

Komplexnější metodou mohou pak být **deníky sebehodnocení** – průběžné vedení si záznamů o úspěších, neúspěších, řešení neúspěchů.

Jako zdroj sebehodnocení může posloužit i **nahrávání projevu**, ať již ve formě audionahrávek a jejich následného poslechu samostatně i ve dvojicích či skupinách, případně ve formě rozboru videa. Ten má výhodu v možnostech ohodnotit i celkové vystupování včetně jednotlivých aspektů neverbální komunikace, nejen obsah projevu a práci s hlasem. Zde lze poukázat například na výzkum na obchodní akademii Drtinova v rámci platformy pro výuku jazyků SmartClass (Veskole.cz, 2023) zaměřený na vybrané aspekty projevu a jejich hodnocení.

Dále bude představen krátký průzkum mezi studenty, který byl zaměřen právě na sebehodnocení po prezentaci v angličtině.

Sebehodnocení očima studentů

Hodnocení projevu a následný krátký průzkum mezi studenty probíhal celkem ve dvou kurzech zaměřených na prezentační a komunikační dovednosti v anglickém jazyce, které byly vyučovány na Vysoké škole ekonomické v Praze. Šetření bylo realizováno v měsíci květnu 2023. Průzkumu se celkem zúčastnilo 39 studentů, z toho 25 žen a 14 mužů.

Kurz probíhal v letním semestru 2023. V průběhu kurzu bylo úkolem studentů mimo jiné odprezentovat ekonomicky zaměřené téma v anglickém jazyce. Do jednoho ze cvičení trvajícího 90 minut byly v obou skupinách

zařazeny informace o možnostech poskytování zpětné vazby a hodnocení po projevu. Některé z nich si studenti následně po své prezentaci vyzkoušeli v praxi. Jednalo se o následující techniky:

- Zpětná vazba od účastníků prezentace.
- Písemné zachycení vlastních pocitů při prezentaci, zaměření na silné a slabé stránky.
- Formulář sebehodnocení s připravenými otázkami (Presentation Skills Self Assessment).

Na posledním cvičení pak vyplňovali účastníci dotazník týkající se proběhlého sebehodnocení v tištěné podobě, který se skládal ze čtyř otázek. Cílem bylo zjistit vnímání rozboru vlastního projevu po prezentaci očima studentů, jeho potenciální přínosy, odhalit metody, které jim vyhovovaly nejvíce, a taktéž možnosti využití poznatků do budoucna. Zjištění z proběhlého průzkumu měla posloužit k budoucímu výběru účinných metod sebehodnocení pro studenty. Dotazník byl anonymní, zjišťováno bylo pouze pohlaví muž/žena.

Otázky byly následující:

1. „Považujete vlastní analýzu projevu celkově za přínosnou?“ (ANO/NE, případně vysvětlete)
2. „Jaké máte pocity při rozboru vlastního projevu?“ (převažují pocity kladné, záporné, neutrální – případně vysvětlete)
3. „Vyhovovala vám některá z užitých metod“ (zpětná vazba od účastníků prezentace, písemné zachycení vlastních pocitů při prezentaci, formulář sebehodnocení) více než jiné? (případně vysvětlete)
4. „Budete s výsledky hodnocení pracovat do budoucna?“ (případně vysvětlete, jakým způsobem)

Na první otázku zaměřenou na přínos sebehodnocení odpovědělo kladně 28 studentů. Zbýlé záporné odpovědi několik studentů vysvětlilo domnělou menší objektivitou hodnocení, jeden student jej označil jako ztrátu času.

V další otázce s důrazem na pocity během projevu se 12 studentů vyjádřilo o převážně

kladných pocitech, u 9 z nich prevažovali pocity záporné, zbytek je označil jako neutrální. Odpovědi, které byly více specifikovány, se týkaly zejména negativních pocitů – mezi nimi lze zmínit vlastní vnímání chyb při projevu, domnělou menší objektivitu sebehodnocení, obavy ze skutečného názoru posluchačů (v rozporu s vlastním hodnocením).

Ve třetí otázce uvedlo překvapivě celkem 11 studentů, že je podle jejich názoru nejlepší kombinace vlastního hodnocení s feedbackem od ostatních. 9 studentů preferovalo formulář sebehodnocení, pouze 5 zpětnou vazbu od ostatních. 3 vnímali kladně písemné zachycení pocitů. Zbylí studenti uváděli, že jako nejpřínosnější by vnímali nahrávání prezentace a její rozbor, případně evaluační workshop.

Čtvrtá otázka přinesla od 18 studentů odpověď, že do budoucna s hodnocením ostatních i vlastní zpětnou vazbou pracovat budou. Z některých rozepsaných odpovědí lze zmínit záměr pracovat se slabými stránkami prezentace, sepsat si informace z hodnocení ostatních, procvičovat slabiny proběhlé prezentace co nejčastěji v praxi.

Výsledky a diskuse

Z výše uvedených výsledků vyplynulo, že pro studenty je ve většině případů zpětná vazba přínosná, a to zejména v kombinaci vlastního hodnocení a hodnocení od ostatních. I podle předchozích průzkumů (Holečková, Berková, 2022) se ukázalo, že zpětnou vazbu od ostatních vnímala většina studentů pozitivně či neutrálně, jen část z nich uvedla, že přijímané informace pro ně nebyly dostatečně konkrétní či konstruktivní a nemohli si z nich nic jednoznačného odnést. Tomu právě může napomoci sebehodnocení, v němž se každý prezentující může konkrétněji na své budoucí kroky zaměřit.

Objevily se i odpovědi preferující pouze sebehodnocení. Zde lze opět připomenout výsledky předchozího průzkumu (Holečková, 2022). Tam pro studenty, kteří zpětnou vazbu od ostatních vnímali negativně a jejich míra trémy a stresu z dalších vystoupení se nezměnila, může sice být samotné vlastní hodnocení projevu účinným řešením, ale problémem zde může být vlastní podhodnocení výkonu způsobené trémou a stresem a nízkým sebevědomím. Potom

studenti nemusí svůj výkon hodnotit objektivně a vnímají jej spíše záporně. Reálnějšímu ohodnocení a budoucímu směřování pak může pomoci právě zpětná vazba od ostatních.

Taktéž lze zmínit, že dotazovaným studentům v rámci sebehodnocení obecně více vyhovoval již připravený formulář sebehodnocení (s konkrétními otázkami a výběrem úrovně dovedností, než volné písemné zachycení vlastních pocitů a kroků do budoucna. Nicméně někteří vhodnost zachycení hodnocení písemně uvedli při plánech pracovat se zpětnou vazbou do budoucna, a to nejen vlastních postřehů, ale i informací a tipů od ostatních.

Závěr

Cílem příspěvku bylo identifikovat možnosti provádění zpětné vazby po projevu v anglickém jazyce, a to se zaměřením na sebehodnocení studentů. Záměrem bylo taktéž zjištění pocitů studentů týkajících se sebehodnocení a preferovaných metod hodnocení, které jim jsou nejvíce nápomocné pro budoucí rozvoj.

Studentům nejvíce vyhovoval formulář sebehodnocení s připravenými otázkami a taktéž kombinace zpětné vazby od účastníků prezentace a vlastního hodnocení projevu.

Průzkum přinesl zajímavé závěry, s nimiž bude pracováno i do budoucna. Do analýzy bude zahrnuto i provedení taktéž nahrávání prezentace s následným rozбором videa. Na tomto místě lze připomenout výsledky provedeného šetření (Veskoře.cz, 2023), kde prezentující uvedli, že pro ně bylo na začátku velmi nepříjemné znovu procházet svůj vlastní projev a vytvářet si doporučení pro zlepšení, u některých prezentujících bylo dokonce na základě srovnání hodnocení vyučujícího s jejich vlastním hodnocením patrné, že se u výstupní nahrávky hodnotili přísněji.

Další metodou, která bude do budoucna zařazena a propojena s nahrávkami výuky, bude zmiňovaný komplexní evaluační workshop.

Následně bude průzkum zaměřen i na rozlišení pocitů a vnímaného přínosu sebehodnocení s ohledem na pohlaví prezentujících.

Další rozvoj těchto možností je určitě na místě, neboť lze konstatovat, že přijímat zpětnou vazbu

a být schopni se reálně ohodnotit je dovedností, která napomáhá rozvoji každého jedince a plnění jeho budoucích cílů.

Poděkování

Článek je zpracován s podporou výzkumného projektu Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze, který je realizován v rámci institucionální podpory vědy VŠE IP100040.

Použité zdroje

- ČÁP, J. - MAREŠ, J. (2007). *Psychologie pro učitele*. Praha. Portál. 1992. ISBN 978-80-73672-73-7.
- HOLEČKOVÁ, L. - BERKOVÁ, K. (2022). Providing and receiving students' feedback within presenting in English language. In: *Média a vzdělávání – Media & Education 2022 [online]*, 20.11.2022. Praha. Extrasystem Praha, 2022, s. 11–14. Didaktika, pedagogika. eISBN 978-80-87570-60-9. Dostupné z WWW: <http://www.extrasystem.com/9788087570609.pdf>.
- HOLEČKOVÁ, L. (2022). Možné způsoby překonávání trémy a stresu u vysokoškolských studentů při prezentaci v anglickém jazyce. *Media4u Magazine [online]*, 2022, roč. 19, č. 4, s. 22–25. eISSN 1214-9187. Dostupné z WWW: <<http://www.media4u.cz/mm042022.pdf>>.
- KAZÍK, P. *Rukověť dobrého lektora. Praktické tipy a návody pro začínající i zkušené přednášející*. Praha. Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-2453-9.
- MEDLÍKOVÁ, O. (2010). *Přesvědčivá prezentace. Špičkové rady, tipy a příklady*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha. Grada publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3455-2.
- Veskole.cz (2023). *Rozvoj sebehodnocení a vrstevnického hodnocení v jazykové učebně SmartClass [online]*. 2023. [cit. 2023-09-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.veskole.cz/clanky/rozvoj-sebehodnoceni-a-vrstevnickeho-hodnoceni-v-jazykove-ucebne-smartclass>>.
- Dynamic Communication. *Strategies to Grow, Lead, and Manage Your Business. Self-Evaluation and Reflection (2023) [online]*. 2023. [cit. 2023-09-03]. Dostupný z WWW: <<https://www.dynamiccommunicationbook.com/>>.
- Presentation Skills Self-Assessment (2023). Linda de Luca. [online]. 2023 [cit. 2023-09-05]. Dostupný z WWW: <<https://lindadeluca.net/how2communicate/self-assessment/>>.

Kontaktní adresa

Ing. Lenka Holečková, Ph.D.
katedra didaktiky ekonomických předmětů
Fakulta financí a účetnictví VŠE v Praze
nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3
e-mail: lenka.holeckova@vse.cz

Dita Culková - Tereza Karlecová

Katedra tělesné výchovy a sportu, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové

Department of Physical Education and Sports, Faculty of Education, University of Hradec Králové

Abstrakt: Příspěvek se věnuje hodnocení ve školní tělesné výchově na českých gymnáziích. Zkoumá způsob klasifikace, použité kritéria a postoje učitelů. Ukazuje, že i když učitelé zdůrazňují zájem, aktivitu a snahu žáků před výkonem, existují rozpory v definování hodnotících kritérií. Tělesná výchova vyžaduje jasné směrnice pro motivaci žáků k rozvoji pohybové gramotnosti.

Abstract: The paper focuses on the assessment of physical education in Czech grammar schools. It examines the evaluation method, the criteria used and the attitudes of teachers. It shows that although teachers emphasize students' interest, activity and effort over performance, there are inconsistencies in defining evaluation criteria. Physical education requires clear guidelines to motivate pupils to develop movement literacy.

Klíčová slova: Klíčová slova: hodnocení, tělesná výchova, gymnázia, kritéria, učitelé, postoje

Key words: evaluation, physical education, criteria, teachers, attitude

Úvod

Podstatou školního hodnocení jako takového je zjištění kompetencí (vědomostí, dovedností a postojů) žáka a formulace hodnocení na základě porovnání skutečného stavu se stavem předpokládaným, formulovaným jako cíle výuky (Doulík & Škoda, 2010). Totéž uvádí vyhláška č. 48/2005 Sb., § 14 (Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, 2005), která mimo jiné hodnocení popisuje jako „posouzení míry dosažených výstupů... které je doložitelné...“ Vyjadřuje se též ke kritéria pro hodnocení.

Podíváme-li se blíže na zmíněná kritéria, dle Fialové (2010) známky z tělesné výchovy tvoří zvládnuté pohybové dovednosti a přiměřeně rozvinuté pohybové schopnosti, ale je nutné přihlídnout také ke snaze, zájmu a individuálním předpokladům žáka. Fialová dále uvádí mezi faktory k hodnocení také životní styl žáka, vliv rodiny a další a upozorňuje, že žádný z těchto faktorů nemůže vysvětlit hodnocení sám o sobě, ale teprve jejich společným vlivem lze hodnocení známkou uspokojivě popsat. Důležitou součástí učitelova hodnocení je ve většině českých škol potřeba projev žáků klasifikovat známkou, která musí vystihovat mnoho již zmíněných faktorů, a přitom zohledňovat i dispozice dětí (Cihlár &

Fialová, 2019). U těchto doporučení se však objevuje rozpor, na který upozorňuje Schlegel a Křehký (2022), kteří uvádí obrácený trend a absenci stanovených kritérií směřujících ke vzdělávacím výstupům. Čeští učitelé dle těchto autorů nejčastěji hodnotí tzv. aktivitu žáka, jeho zájem a snahu, v dalším kroku přistupují k zohlednění individuálního zlepšení, na předposledním místě se zabírají úrovní dovedností a jako poslední zvažují motorický výkon. Tedy je spatřován odklon od výkonově orientované tělesné výchovy a taktéž toto pojetí pouze okrajově naplňuje vyžadovaný charakter hodnocení „posouzení míry dosažených výstupů...“. Otázkou je, zda-li naplňují zjištěné preference českých učitelů požadavky na kvalitní hodnotící proces. Dle Lacy a Williamse (Lacy & Williams, 2018) bez dobře naplánovaných strategií hodnocení nemůže žádný program dosáhnout excelence a tu udržet. Činnosti měření a hodnocení jsou zásadní pro plánování a efektivní realizaci jakéhokoli programu. Zároveň při vytváření kurikulárních výstupů a záměrů je důležité propojování s vhodnými zastřešujícími standardy a cíli vzdělávání. Každý cíl a záměr by měly doprovázet aktivity hodnocení a případně měření, které jasně popisují postup k dosažení těchto cílů. Vidíme tedy rozpor mezi mezinárodními studii následujícími moderní

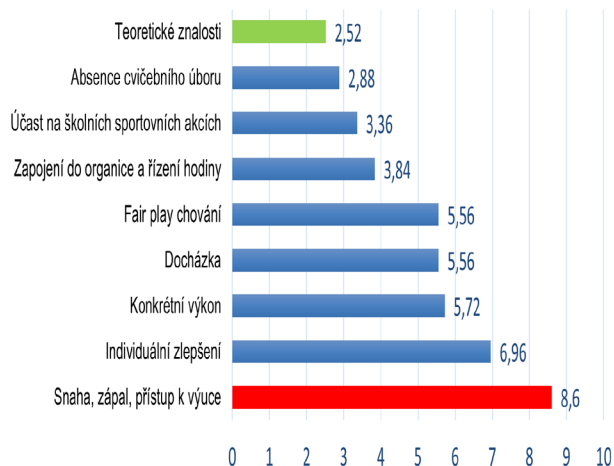
didaktiku a popsanou situací Schlegelem a Křehkým (2022) a Fialovou (2010).

V kontextu uvedeného jsme pro tuto studii cíle zjistit, jakým způsobem učitelé na vybraných školách hodnotí a především klasifikují, jaké volí strategie, jaká kritéria zahrnují do hodnotícího postupu, jaký je jejich postoj k prováděnému hodnocení. Vzhledem k tomu, že české gymnaziální vzdělávání je oproti základním školám a ostatním typům středních škol považováno spíše za výkonově orientované, zaměřili jsme pozornost na způsob hodnocení učitelů v tělesné výchově právě na gymnáziích. Tedy jsme dílčí pozornost nasměrovali na případné změny v hodnocení motorických výkonů ve školní tělesné výchově.

Metodika, výsledky a diskuze

Formou dotazníkového šetření byli osloveni učitelé tělesné výchovy na 17ti gymnáziích v Královéhradeckém kraji. Návratnost byla 67,6 % o počtu 25 respondentů. Odpovědi byly zpracovány v programu Microsoft Excel a získány byly základní popisné charakteristiky pro jednotlivé položky.

Ve zjištěných odpovědích a jejich interpretacích je možné vidět určité protimluyv či kolize. Potvrzuje se, že oslovení učitelé inklinují o něco více k výkonově pojaté výuce než zjištění Schlegela (Schlegel & Křehký, 2022), tedy že výkon je na hodnotícím žebříčku o něco výš. 20 % učitelů uvedlo, že používá hodnotící tabulky. Navzdory tomu není sledování výkonu na první místě, což potvrzuje trend ústupu od výkonově pojatého hodnocení a to i v gymnaziálním prostředí. Obrázek 1 představuje učitelé identifikované faktory hodnocení.

Obrázek 1 Jednotlivá kritéria při závěrečném hodnocení TV

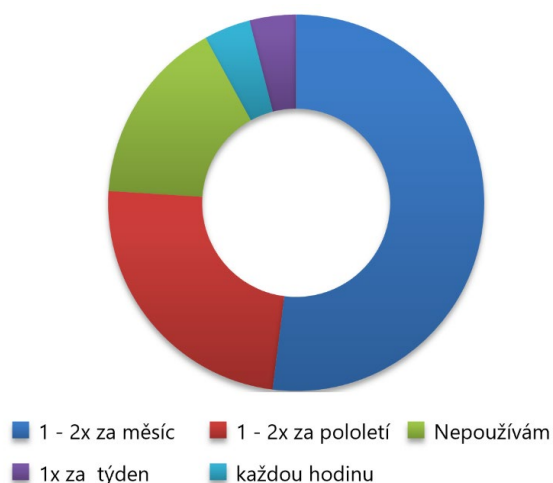
Na podporu trendu směřování pozornosti k formativnímu hodnocení 11 % učitelů uvádí, že každou hodinu poskytuje slovní hodnocení charakteru formativního, 28 % tak činí jedenkrát za týden a 20 % jedenkrát až dvakrát za měsíc. Ostatní méně často nebo nikdy Průběžné písemné hodnocení (ať formativního nebo sumativního charakteru) 96 % učitelů neposkytuje.

Co je jisté k diskuzi, jsou odpovědi v otázkách týkající se závěrečné klasifikace (obrázek 2), kde odpovědi částečně protirečí zjištěním v obrázku 1.

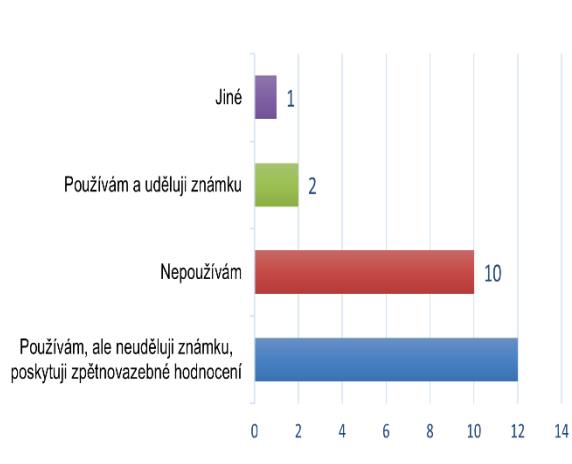
Obrázek 2 Hodnocení žáků průměrem známek

S tím souvisí četnost známkování, kterou zobrazuje obrázek 3

Obrázek 3 Frekvence hodnocení žáků klasifikační známkou během školního roku

Zde je otázkou, zda-li a jak učitelé, kteří závěrečnou klasifikaci vyjadřují na základě průměru známek a známky udělují 1-2krát za měsíc (nejčastější odpověď), do hodnocení zapojují další kritéria. Pokud nikoliv nebo minimálně, z cca 40ti vyučovacích hodin tělesné výchovy za pololetí je přihlíženo k cca dvěma až pěti měřením v daném pololetí. Otázkou je, jakým způsobem je nakládáno se zbývajícím časem. S tímto souvisí téma zařazování vstupních a výstupních motorických testů. Přestože na druhém místě v přehledu volených hodnotících kritérií učitelé uvádí individuální zlepšení a na třetím konkrétní výkon, v otázce k zařazování testování pouze 8 % učitelů uvádí, že testuje a zároveň uděluje za výkon známku. Podrobněji obrázek 4

Obrázek 4 Použití vstupních a výstupních testů pro zjištění individuální úrovně žáka

Zajímavé je vyjádření, zda-li jsou hodnoceny pouze výstupy stanovené ve Školním vzdělávacím programu. 64 % respondentů uvádí že ano. Zde by byla vhodná hlubší sonda do konkrétnějšího popisu. Totéž lze říci o zohlednění osvojování klíčových kompetencí v procesu hodnocení. Ty zohledňuje 64 % oslovených učitelů. Zde by bylo vhodné sledovat podrobnosti a blíže identifikovat hodnocená kritéria v této oblasti.

Jako kontroverzní je možné vnímat vyjádření 76 % oslovených učitelů, že do závěrečného hodnocení zahrnují docházku. V případě, že je zvýšená absence způsobena vlivy, které nejsou zcela ovlivnitelné žákem (např. nemoc, rodinné potíže), není možné toto kritérium vnímat jako férové a v důsledku relevantní.

V závěru diskuze je potřeba zmínit problematiku relevantnosti zmiňovaných i dalších hodnotících kritérií, na které upozorňuje Schlegel a Křehký (2022). Je-li v rámci výuky hodnocen vztah k pohybu, jde vždy o podíl vlivu rodiny a také o podíl vlivu učitele. Je vhodné hodnotit žákovu rodinu a pedagogický výkon učitele? Pokud hovoříme o zohledňování snahy žáka, tak položíme otázku, jestli by neměla být započítána spíše skutečně odvedená práce než zmíněná snaha. Zároveň výzkumy naznačují, že efektivita a charakter školní TV v souvislosti k přirozeným vývojem dítěte neumožňuje rozvoj pohybových schopností a výraznější změny v pohybových dovednostech. Není tedy zpravidla reálné hodnotit individuální posun v motorickém výkonu.

Navzdory protikladným odpovědím a diskutabilním postupům oslovení učitelé v 96 % uvádí spokojenost nebo spíše spokojenost se způsobem realizovaného hodnocení.

Pokud eliminujeme všechny kontraverzní zmíněná hodnotící kritéria (docházka, posun v individuálním výkonu, normativní výkon, snaha-aktivita-zájem), zbývá hodnocení rozvoje klíčových kompetencí a rámcových cílů vzdělávání. Jsme na toto připravování a připravení? Další možnosti může být hodnocení ve školní tělesné výchově zcela eliminovat nebo zásadně modifikovat.

Řada autorů (Košťálová et al., 2012) upozorňují na nedostatečný prostor formativního hodnocení, v českém výchovně-vzdělávacím procesu, přes které by mohla případná modifikace být nasměrována. Náznaky změn byly patrné i ve Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020, jejíž cílem bylo rozvíjet opatření s cíli „přizpůsobovat výuku individuálním potřebám jednotlivých žáků, sledovat pokrok každého žáka, poskytovat sumativní i formativní hodnocení“ (Stuchlíková, 2014) Tento dokument byl

schválen vládou v květnu 2014, ale potřebné změny nenastaly. Je na místě zmínit, že i v nejaktuálnější Strategii vzdělávací politiky 2030+ je opět zmínka o formativním hodnocení.

Závěry

Učitelé na českých gymnáziích hodnotí pravděpodobně více s orientací na výkon, ovšem stále akcentují zájem, aktivitu a snahu žáka více. Kontraverze spočívá v nastavení jasných hodnotících kritérií, které je nutné mít zastřešené vzdělávacími strategiemi a cíli včetně hodnocení rozvoje klíčových kompetencí a návazností na hodnotící nástroje. Zmíněné není dostatečně implementováno. Tělesná výchova a výchovy obecně zasluhují samostatnou pozornost a hledání svébytné cesty jak hodnotící proces nastavit, aby byl primárně motivační, pro učitele v praxi uchopitelný a celkově funkční naplňující hlavní cíl a to vést žáky k dobré pohybové gramotnosti. Je třeba říci, že zodpovědnost leží mimo jiných také na pedagogických fakultách.

Použité zdroje

- [1] Anon., 2005. Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. 01 2005.
- [2] CIHLÁŘ, David a Ludmila FIALOVÁ, 2019. Hodnocení ve školní tělesné výchově a postoje žáků k pohybové aktivitě. Prague: Karolinum Press. ISBN 978-80-246-4437-0.
- [3] DOULÍK, Pavel a Jiří ŠKODA, 2010. Branch didactics and its perspectives of development within the Czech Republic. 19.
- [4] FIALOVÁ, Ludmila, 2010. Aktuální témata didaktiky: školní tělesná výchova. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1854-8.
- [5] KOŠŤÁLOVÁ, Hana, Šárka MIKOVÁ a Jiřina STANG, 2012. Školní hodnocení žáků a studentů: se zaměřením na slovní hodnocení. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0220-2.
- [6] LACY, Alan C. a Skip M. WILLIAMS, 2018. Measurement and evaluation for physical education and exercise science. 8th edition. Abingdon, Oxon ; New York, NY: Routledge. ISBN 978-1-315-31273-6.
- [7] SCHLEGEL, Petr a Adam KŘEHKÝ, 2022. Hodnocení v tělesné výchově. In: Život ve zdraví 2022: Life in Health 2022: Research and Practice [online]. Brno: Masaryk University Press, s. 57–58 [vid. 2023-09-15]. ISBN 978-80-280-0341-8. Dostupné z: doi:10.5817/CZ.MUNI.P280-0341-2022-17
- [8] STUHLÍKOVÁ, Iva, 2014. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020. 2014.

Kontaktní adresa

Dita Culková - Tereza Karlecová

Katedra tělesné výchovy a sportu, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové

e-mail: dita.culkova@uhk.cz

Vážení autoři, současní i budoucí,

s návratem časopisu do seznamu recenzovaných periodik a zařazení do databáze ERIH+ ještě důsledněji vyžadujeme dodržování formálních náležitostí. Povinné jsou abstrakty a klíčová slova v češtině a v angličtině, u anglicky psaných článků jsou potom povinné abstrakty a klíčová slova v angličtině a češtině. V případě jiných cizích jazyků jsou povinné abstrakty a klíčová slova v jazyce článku, angličtině a češtině. **Rozsah abstraktu je omezen na 350 znaků a rozsah klíčových slov na 70 znaků** - viz šablona pro psaní příspěvků.

Redakční rada v každém vydání zamítá nebo vrací k přepracování přes 50 % článků ještě před recenzním řízením z formálních důvodů, protože články nesplňují požadovaná kritéria a některé články jsou vráceny i opakovaně. Stále přetrvávají problémy s kvalitou obrázků a grafů, opakovaně se objevuje psaní citací až za interpunkční tečkou, takže citace stojí samostatně za větou. Stále upozorňujeme, že **citace je součástí textu** a tečka patří až za citaci, (např. ...výzkum⁷ [7]). Články s chybnou interpunkcí u citací budou autorům vráceny k přepracování z formálních důvodů. Vydavatelství a vědecká redakční rada časopisu pracuje i nadále bez nároku na honorář, striktně proto budeme u Vašich příspěvků vyžadovat **splnění veškerých formálních náležitostí**. Není v našich silách zásadním způsobem opravovat texty, citace, vzorce, překreslovat obrázky, atd. Pro projednání článku redakční radou platí následující opatření:

- Každý příspěvek, který nebude splňovat veškeré formální náležitosti (uvedené dále) bude zamítnut ještě před recenzním řízením.**
- Opravený příspěvek, zasláný autorem opětovně po zamítnutí, bude automaticky odložen pro posouzení k následujícímu vydání.**
- Nebudou publikovány články s textovým rozsahem menším než 2 strany. Doporučený rozsah příspěvků je 4-8 stran (rozsah ale není striktně omezen).**

V případě požadavku publikování rozsáhlých statí je potřebné toto předem konzultovat s redakcí.

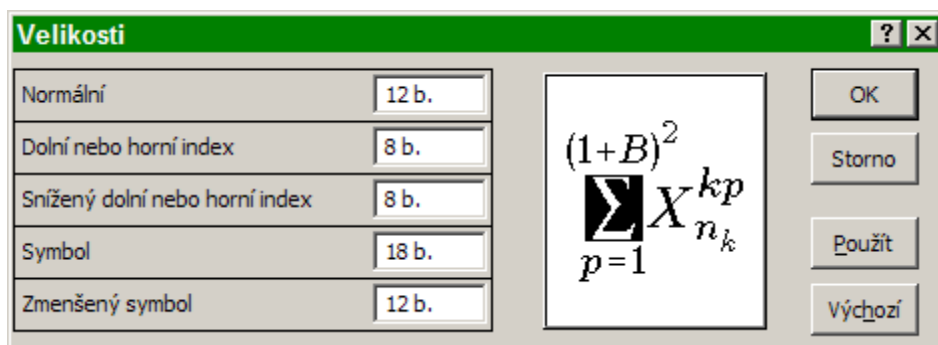
Pro možnost publikování článku musejí být vždy splněny tři zásadní podmínky:

- 1) kladné hodnocení nejméně dvěma recenzenty,**
- 2) dodržení potřebné formální úpravy (týká se i obrázků, fotografií, tabulek, grafů a rovnic)**
- 3) dodání kompletních podkladů pro publikování článku (originály obrázků, zdrojová data...)**

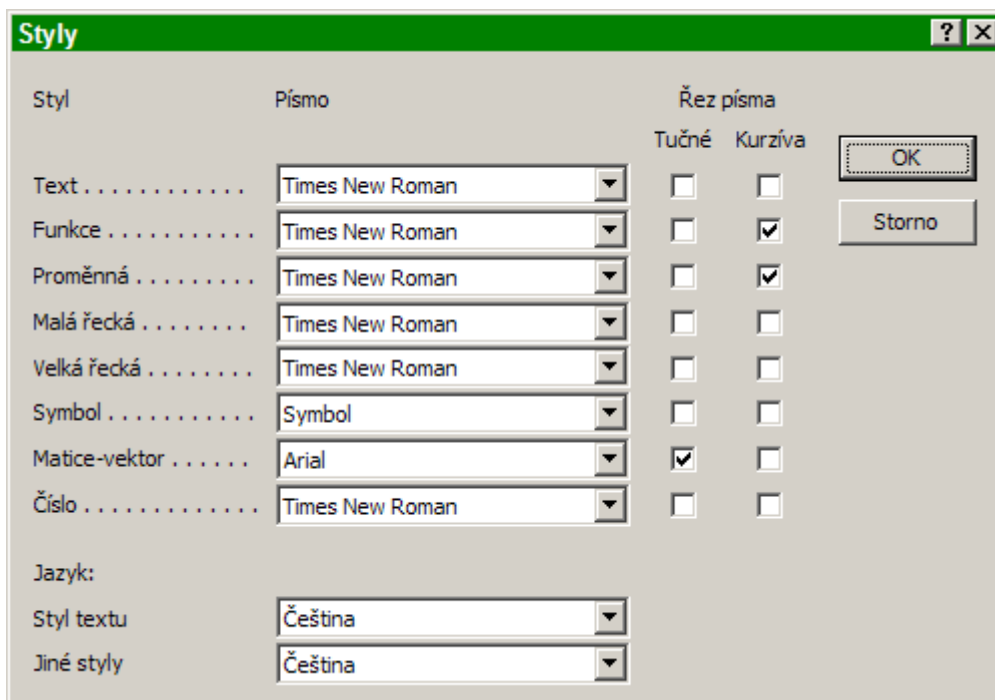
Stránka má okraje 2 cm, vlastní text článku se píše do sloupců šířky 8 cm s dělicí čarou mezi nimi. Celý článek (včetně nadpisů, popisků obrázků a tabulek) se píše bez odsazování prvního řádku odstavce, výhradně stylem **Normální, Times New Roman, 12**. **Šablona při správném psaní zachovává původní světle žlutý podklad!** Při nesprávném postupu při psaní, vkládání textu či objektů nepovoleným způsobem žlutý podklad zmizí. Pokud do šablony kopírujete již hotové texty, potom výhradně postupem **Úpravy → Vložit jinak → Neformátovaný text**. Šablona při tomto postupu zachovává výchozí světležlutý podklad pod textem! Je to současně kontrola, že je dodržen jeden z formálních požadavků. **Používání hypertextových odkazů (včetně e-mailových adres), poznámek pod čarou, indexovaných citací, automatického číslování, používání lomítka "/" místo závorek je nepřijatelné.** Uvozovky se zásadně používají ve formátu 99...66 („text“). Důrazně doporučujeme vypnout ve Wordu automatické opravy a automatickou tvorbu hypertextu z internetových adres - aktivní hypertext je důvodem k vrácení příspěvku k opravě!

Abstrakt a Abstract jsou omezeny na **maximální rozsah 350 znaků** (včetně mezer) - rozsah vymezuje rámeček šablony (Times New Roman, 12, obyčejně).

Klíčová slova a Key words jsou povinná, v maximálním rozsahu **70 znaků** (včetně mezer) - do konce daného řádku (Times New Roman, 12, obyčejně).

Obr.1 Nastavení velikostí v editoru rovnic

Obr.2 Nastavení písem v editoru rovnic

Rovnice se píšou výhradně v MS-Equation (Editor rovnic), musí splňovat podmínku korektního otevření v editoru rovnic Microsoft 3.1 (Word 2000) a musí být tímto editorem upraveny. Font Times New Roman je nastaven i pro malou a velkou řeckou abecedu. Základní nastavení editoru rovnic je na obrázcích 1 a 2.

Při psaní vzorců dodržujte všechna typografická pravidla (mezery mezi číslem a jednotkou, řádové mezery...). Pro symbol násobení se zásadně používá násobící tečka v polovině výšky písma (ALT+0183, nikoliv interpunkční tečka nebo hvězdička - ta je přípustná pouze pro výpisy programů, kde je standardem pro operaci násobení), pro rozměry, násobky, apod. se používá násobící křížek (ALT+0215), 1 024 × 768 px (ne 1024x768 px), číslování rovnic je vpravo v oblých závorkách. Jednoduché jednořádkové vzorce a rovnice umístěné v textu se píšou jako text, editor rovnic narušuje řádkování.

Obrázky se vkládají se stylem obtékání "v textu", obrázek je na pozici znaku a přesouvá se s textem. Jiné umístění, stejně jako použití složených (seskupených) obrázků je nepřipustné. **Popisek obrázku je pod obrázkem! Obr.XX Popisek**

Tabulky musejí být vytvořeny výhradně v MS-Word. **Popisek tabulky je vlevo nad tabulkou: Tab.XX Popisek, doplňující údaje a vysvětlivky jsou vpravo pod tabulkou!**

Grafy se vkládají přímo do textu jako obrázky (např. vyříznuté snímky obrazovky) v jednoduchém barevném provedení, ve velikosti 1:1 (100 %), výhradně ve formátu PNG.

Grafy se popisují stejně jako obrázky: Obr.XX Popisek. Popisek je stejně jako u obrázku pod grafem!

Maximální šířka obrázků, tabulek a grafů je 7,9-8 cm, tj. 300 pixelů, pro 100% velikost. Při zvětšování či zmenšování dochází k výrazné degradaci a tím i ke ztrátě grafické úrovně Vašeho příspěvku. Pro zachování maximální kvality grafů a obrázků je nezbytné je vytvořit ve skutečné velikosti a převést do formátu PNG, případně BMP. **Použití formátu JPG je nepřipustné.** Obrázky i grafy musejí být kontrastní a dokonale ostré, zejména pokud obsahují text. Základní tloušťka čáry je 1 pixel, v tomto směru předpokládejte značné problémy při konverzi z grafických programů, které standardně definují čáru v milimetrech nebo milsech (Corel, Callisto, Visio...). Doporučujeme kreslit jednoduché obrázky a schémata v jednoduchých a nenáročných grafických programech (Paintbrush, Malování...). Obrázek určený pro zobrazení na monitoru musí být poměrně hrubý. Výjimkou jsou pouze ilustrační PrintScreeny obrazovek, které následně konvertujeme na potřebnou velikost. Ve výjimečných případech je možné obrázky, tabulky a grafy umístit přes celou šířku stránky tj. 17 cm (630 px). Maximální velikost objektu je 17 × 24 cm. Toto je nutné předem konzultovat s redakcí časopisu. Časopis je formátován pro zobrazení na monitoru při základním zvětšení 100 % a pro něj musíme zajistit maximální čitelnost.

Citace musejí být dle ISO-690, a to ve formátu podle příkladu v šabloně.

Příjmení a iniciála(y) autora velkým písmem, mezi autory pomlčka. Název zdroje kurzívou. Má-li zdroj ISBN (ISSN), neuvádí se vydání ani počet stran. Všechny citace musejí mít jednotnou strukturu a jednotný styl.

U datovaných citací:

NOVÁK, J. - MATĚJŮ, S. (1992) *Citace dle ISO*. Praha. ČNI. 1992. ISBN 80-56852-45-X.

Je-li použito číslování zdrojů, je v hranatých závorkách, odsazené tabulátorem:

[1] NOVÁK, J. - MATĚJŮ, S. *Citace dle ISO*. Praha. ČNI. 1992. ISBN 80-56852-45-X.

Počet citací by měl být úměrný rozsahu článku a neměl by překročit 10 zdrojů. Neúměrně rozsáhlé citace (např. dvoustránkový soupis u třístránkového článku) budou autorům vráceny k úpravě.

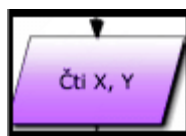
Automatické číslování nadpisů a citací, poznámky pod čarou, textová pole a aktivní hypertextové odkazy jsou zakázány, a to i v případě internetových adres (musejí být vloženy jako normální text) a obrázků stažených z internetu, které musejí být do textu vloženy jako nezávislá bitová mapa nebo obrázek ve formátu PNG. V nastavení MS Word musí být zakázána automatická změna na hypertextový odkaz.

Je povinností autora, zkontrolovat, že v odesílaném souboru je pouze styl Normální, případně systémově přidané a neodstranitelné styly z originální šablony: Nadpis1, Nadpis2, Nadpis3 a Standardní písmo odstavce. Všechny zavlečené styly, stejně jako automatické číslování nadpisů a citací, poznámky pod čarou, textová pole, hypertextové odkazy, budou před formátováním příspěvku do časopisu bez náhrady odstraněny. Pokud dojde ke ztrátě některých informací, budou příspěvky vráceny z formálních důvodů.

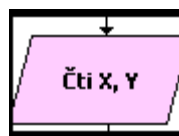
Příspěvek musí být zaslán výhradně ve formátu DOC - pro MS-Word 2000 (Word 97-2003) v měřítku 100 %. Při výchozím zpracování článků v MS-Word 2007, 2010, 2013, 2016 je nutné před uložením zvolit odpovídající formát. Nekompatibilní a nekorektně otevřené soubory budou autorům vráceny z formálních důvodů.

Ke každému příspěvku musejí být zaslány originály obrázků v bezkompresním formátu PNG či BMP, fotografie lze zaslat také ve formátu JPG ve 100% kvalitě (výchozí kvalita JPG je obvykle 80 %). Konzultace k obrazovým materiálům si můžete vyžádat na e-mailové adrese rene.drtna@uhk.cz.

Pro tvorbu obrázků je k dispozici technická podpora v souboru šablon. Červený rámeček vyznačuje přípustnou šířku pro sloupec a stránku. Naleznete tam i ukázkou detailu obrázku tak, jak jej poslal autor, a ukázkou, jaký je požadavek časopisu.

Obr.3 Obrázek ve formátu JPG
nevyhovující pro publikování

Obr.4 Obrázek ve formátu PNG
obrázek v požadovaném provedení

Soubory není potřeba instalovat, pouze se rozbálí do libovolného adresáře.

Písmo v obrázcích přednostně Arial 8 Bold nebo Tahoma 8 Bold.

Pro grafy musejí být zaslána zdrojová data ve formátu XLS pro MS-Excel 2000 (Excel 97-2003), výchozí měřítko 100 %. Při zpracování dat v programech MS-Excel 2007, 2010, 2013, 2016 je nutné před uložením zvolit odpovídající formát. Nekompatibilní a nekorektně otevřené soubory budou autorům vráceny z formálních důvodů. Výchozím formátem pro graf s diskretními hodnotami je graf bodový, nikoliv spojnicový.

Grafy musejí být v daném souboru uloženy jako samostatné listy (Graf1, Graf2...), ne jako objekt na listu, orientace listu na šířku, **výchozí měřítko 100%**.

Základní nastavení MS-Excel pro graf je následující:

Ohraničení (oblasti, plochy, grafu i legendy) - žádné; Plocha - žádná; Osy - plná, tenká, černá; Mřížky - plná, tenká, světle šedá; Hlavní značky - křížek; Vedlejší značky - uvnitř. Graf nesmí mít nadpis.

Pro všechny popisy, včetně legendy: Písmo - Arial, 8, tučné, automatická velikost - NE.

Standardní nastavení Excelu je prakticky nepoužitelné, všechny parametry je nutné předdefinovat, nejlépe je si vytvořit vlastní typy grafů!

Informace pro psaní příspěvků najdete rovněž na <http://www.media4u.cz/m4u-sablony.pdf> nebo přímo na:

<http://www.media4u.cz/m4u-graf.xls>

<http://www.media4u.cz/m4u-tabulka.doc>

<http://www.media4u.cz/m4u-text.doc>

<http://www.media4u.cz/mm.zip>

Na stránkách časopisu si můžete stáhnout šablonu pro psaní příspěvků, ukázkou tabulek nebo předdefinovaný formát grafu. Věříme, že používání šablon oboustranně zefektivní naši práci a přinese jednodušší a účinnější úpravy textů.

Ochrana osobních údajů - GDPR

1 Archivované údaje

- Členové vědecké redakční rady - jméno, tituly, stát
- Autoři článků - jméno, tituly, instituce, email
- Recenzenti - jméno, tituly, stát

2 Účel

Všechny údaje jsou uváděny veřejně v oprávněném zájmu autorů, recenzentů a členů vědecké redakční rady.

3 Místo archivovaných údajů

Všechny údaje jsou veřejně přístupné na:

- webových stránkách <http://www.media4u.cz>
- jednom záložním médiu přístupném v redakci časopisu
- časopis je veřejně šiřitelný a není reálná kontrola.

4 Souhlas s uvedením

Všichni členové vědecké redakční rady dali souhlas s uváděním svého jména, titulu a státu.

Autoři dávají souhlas s uvedením jména, titulů, instituce a emailu u konkrétního článku tím, že zašlou svůj článek k recenznímu řízení.

Recenzenti dávají souhlas s uvedením svého jména, titulů a státu tím, že zašlou recenzi článku.

5 Možnost vyjmutí údajů z archivace

Každý z členů vědecké redakční rady a kolegia recenzentů má možnost požádat o zrušení údajů o sobě. Bude mu vyhověno okamžitě na webové stránce časopisu a u následujících vydání. U starších vydání to není možné. Důvodem je archivace a indexace v databázích a princip rozšiřování časopisu ve světě.

Každý autor má možnost požádat o zrušení údajů o sobě. Bude mu vyhověno pouze u dosud nezveřejněných článků. Důvodem je archivace a indexace v databázích a princip rozšiřování časopisu a citací článků ve světě.

Redakční rada Media4u Magazine

Nezávislé recenze pro vydání Media4u Magazine 3/2023 zpracovali:

prof. Ing. Bohumil Král, CSc.
PhDr. Libor Pavera, CSc.
doc. Ing. Lucia Krištofiaková, Ph.D.
doc. Ing. Lenka Turnerová, CSc.
Ing. Marie Fišerová, Ph.D.
Mgr. Martina Chromá, Ph.D.
PhDr. Eva Ottová
Ing. Jiří Vávra

Redakční rada děkuje všem recenzentům za ochotu a za čas, který věnovali zpracování recenzních posudků.

Vydáno v Praze dne 15. 12. 2023

**šéfredaktor, sazba a úprava - Ing. Jan Chromý, Ph.D.
zástupce šéfredaktora - doc. Ing. Pavel Krpálek, CSc.**

Vědecká redakční rada

**Šéfredaktor, vydavatel časopisu Media4u Magazine: Ing. Jan Chromý, Ph.D.
Zástupce šéfredaktora: prof. Ing. Pavel Krpálek, CSc.**

Členové:

prof. Olga Belichenko, Ph.D.
Dr.h.c. prof. Ing. Rozmarína Dubovská, DrSc.
prof. Valentina Ilganayeva, doktor nauk
doc. PaedDr. Peter Beisetzer, Ph.D.
doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc.
doc. PhDr. Marta Chromá, Ph.D.
doc. Sergej Ivanov, CSc.
doc. Ing. Pavel Krpálek, CSc.
doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.
doc. Mgr. Gocha Ochigava, Ph.D.
Ing. Kateřina Berková, Ph.D.
doc. Ing. Katarína Krpálková-Krelová, Ph.D.
Christine Mary McConell, M.A.,
Mgr. Liubov Ryashko, Ph.D.
Dr. Quah Cheng Sim,

Čestní členové vědecké redakční rady in memoriam:

prof. PhDr. Ing. Ivan Turek, CSc.
doc. PaedDr. René Drtina, Ph.D.

**URL: <http://www.media4u.cz>
Spojení pro předkládání článků: prispevky@media4u.cz**

Media4u Magazine 4/2023